

جمهوری اسلامی ایران و عربستان، به سوی افق‌های جدید همکاری

محمد فرازمنند^۱

ایران یک حقیقت جغرافیایی - یک تمدن با قدمت و عمق راهبردی جهان اسلام است. ایران و عربستان مهم‌ترین کشورهای مشرف بر خلیج فارس که ذخایر عظیم نفتی منطقه را در خود دارد و مؤثرترین کشورهای جهان اسلام و مهم‌ترین کشورها برای حمایت و ایجاد امنیت در جهان اسلام هستند.

روزنامه‌ی الرياض مورخ ۱۳۷۸/۳/۵

قریب به هفتاد سال از تاریخ برقراری روابط رسمی بین ایران و پادشاهی عربستان می‌گذرد^۲ و مرحله‌ی کنونی که از حدود ۲ سال قبل آغاز شده گرم‌ترین و متنوع‌ترین مرحله‌ی تاریخ سیاسی روابط دو کشور به شمار می‌رود.

در محافل سیاسی دو کشور، دیدار امیر عبدالله ولیعهد عربستان با رییس‌جمهور وقت کشورمان در اسلام‌آباد در فروردین ۱۳۷۶ و موافقت و همکاری عربستان

۱. محمد فرازمنند، رییس اداره‌ی اول خلیج فارس وزارت امور خارجه است.

۲. پس از تشکیل حکومت عربستان توسط ملک عبدالعزیز دولت وقت ایران در سال ۱۳۰۷ با این کشور روابط سیاسی برقرار نمود.

با برگزاری هشتمین اجلاس سران کنفرانس اسلامی در تهران را نقطه‌ی عطف روابط و سرآغاز فصل نوین مناسبات دو کشور می‌دانند.

در پی حضور هیأت بلندپایه‌ی سعودی در اجلاس تهران به ریاست امیرعبدالله بن عبدالعزیز، شاهد روندی صعودی در روابط دو کشور بوده‌ایم. سعودی‌ها هم‌چنین از نتایج انتخابات دوم خرداد ۱۳۷۶ و سیاست تشنج‌زدایی و اعتمادسازی دولت جدید به گرمی استقبال کرده و آن را در جهت روند تقارب دو کشور ارزیابی و با اشتیاق بیشتر گام‌های جدیدی را به منظور ارتقای روابط سیاسی- اقتصادی و فرهنگی برداشته‌اند.

دوره‌ی دو ساله‌ی اخیر به لحاظ حجم رفت و آمدها و تنوع فعالیت‌های دوجانبه، دوره‌ی استثنایی به شمار می‌رود و برخی از اقدام‌های انجام شده برای اولین بار در طول تاریخ روابط دو کشور به وقوع پیوسته است. در زیر به اهم این تحولات اشاره می‌شود:

- سفر رییس مجمع تشخیص مصلحت نظام به عربستان و استقبال امیرعبدالله از ایشان در اسفند ماه ۱۳۷۶- در پایان این سفر موافقتنامه‌ی عمومی همکاری‌های دو کشور که به لحاظ تنوع زمینه‌های پیش‌بینی شده منحصر به فرد می‌باشد، توسط مقام‌های سعودی جهت بررسی و اعلام نظر ارائه شد.

- امضای موافقتنامه‌ی عمومی همکاری‌ها^۱ در جریان سفر وزیر خارجه‌ی عربستان به تهران این موافقتنامه در خرداد ماه ۱۳۷۷ توسط وزرای خارجه‌ی دو کشور به امضا رسید.

- تشکیل اولین کمیسیون مشترک تجاری دو کشور به ریاست وزرای بازرگانی و برگزاری

۱. عنوان کامل این موافقتنامه به این شرح است «موافقتنامه‌ی عمومی همکاری در زمینه‌های بازرگانی- اقتصادی، سرمایه‌گذاری، فنی، علمی، آموزشی، ورزشی و فرهنگی».

نخستین نشست آن در آذرماه ۱۳۷۷ در ریاض.

- برگزاری نخستین نمایشگاه‌های اختصاصی کالاهای ایرانی در شهرهای ریاض، ظهران، جده و مشارکت عربستان در نمایشگاه بین‌المللی تهران.

با توجه به فقدان ارتباطات مردمی بین دو کشور^۱ طی ۲۰ سال گذشته برگزاری این نمایشگاه‌ها علاوه بر تأثیر تجاری و اقتصادی باعث رفع ممنوعیت حضور اتباع دو کشور در شهرهای عربستان و ایران شده و زمینه‌ی ارتباطات مردمی نیز فراهم گردیده‌است.

- سفرهای متعدد وزرا و مقام‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی دو کشور از جمله سفر آقای محمدبن جیبیر رییس مجلس مشورتی عربستان به تهران در سال ۱۳۷۷ و سفرهای مکرر وزرای خارجه‌ی دو کشور طی سال‌های ۱۳۷۶، ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸.

- سفر امیر سلطان بن عبدالعزیز معاون دوم شورای وزیران، وزیر دفاع و هوانوردی و بازرس کل عربستان به تهران در اردیبهشت ماه ۱۳۷۸ - این سفر به دلیل جایگاه امیر سلطان در پادشاهی عربستان^۲ از اهمیت ویژه‌ی برخوردار بود. در ضمن، این سفر بیانگر این واقعیت بود که روابط جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی فراتر از روابط شخصی امیرعبدالله با مقام‌های جمهوری اسلامی ایران می‌باشد و هر دو جناح حکومت سعودی در ارتقای سطح مناسبات با جمهوری اسلامی ایران اتفاق نظر دارند.

در جریان این سفر موافقتنامه‌ی حمل و نقل هوایی بین دو کشور توسط رؤسای هواپیمایی کشوری به امضا رسید و براساس آن پروازهای خطوط هوایی ایران و عربستان به

۱. پس از انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۷۵ ایرانی‌ها به جز سفرهای زیارتی حج تمتع و عمره اجازه‌ی مسافرت به عربستان را نداشتند.

۲. ایشان رسماً در حال حاضر نفر سوم کشور و در آینده به احتمال قوی ولیعهد این کشور خواهد بود.

زودی بین شهرهای ریاض، جده و ظهران در عربستان و تهران، اصفهان، شیراز و مشهد در جمهوری اسلامی ایران برقرار خواهد شد.

سفر آقای خاتمی به عربستان ۲۵-۲۹ اردیبهشت ماه ۱۳۷۸

این سفر اولین دیدار رییس جمهوری ایران از عربستان و هم‌چنین دیدار بالاترین مقام ایرانی از عربستان پس از انقلاب اسلامی به شمار می‌رود. سعودی‌ها برای انجام این سفر و تبدیل آن به یک رویداد تاریخی در روابط دو کشور، همکاری درخور توجهی نمودند و از رییس جمهور کشورمان در سطح رهبران بزرگ جهان استقبال نمودند. در فاصله‌ی کمتر از یک ماه به تاریخ انجام این سفر دو مقام بلندپایه‌ی سعودی یعنی سعودالفیصل وزیر خارجه و امیر سلطان وزیر دفاع در تهران حضور یافته و دعوت ملک فهد و امیر عبدالله از رییس جمهوری اسلامی ایران را تجدید نمودند. اظهارات سعودالفیصل در فرودگاه تهران در تاریخ ۱۳۷۸/۱/۲۳ مبنی بر این که «تا زمانی که تاریخ دیدار آقای خاتمی از عربستان را مشخص نکنم، تهران را ترک نخواهم کرد» یک اظهار نظر عادی نبوده و به اعتقاد اکثر محافل سیاسی و خبری منطقه یک خوش‌آمدگویی استثنایی از سوی سعودی‌ها به آقای خاتمی بود.

مراسم استقبال از آقای خاتمی در فرودگاه جده در بعدازظهر روز ۲۵ اردیبهشت ماه، یک گردهمایی بی‌سابقه از امرای بلندپایه و مقام‌های سعودی بود افرادی که در آن روز در فرودگاه جده حاضر شدند، معمولاً در مناسبت‌های بسیار ویژه و خاص به طور دسته جمعی حاضر می‌شوند. حضور ملک فهد با صندلی چرخدار در باند فرودگاه، امیر عبدالله ولیعهد، امیرسلطان وزیر دفاع، امیر مشعل بن عبدالعزیز (از فرزندان ارشد ملک عبدالعزیز)، امیر عبدالرحمن بن عبدالعزیز قائم‌مقام وزارت دفاع، امیر بدر بن عبدالعزیز معاون گارد ملی، امیرنایف وزیر کشور، امیر ماجد بن عبدالعزیز امیر منطقه‌ی مکه‌ی مکرمه، امیر سعود الفیصل وزیر خارجه، کلیه‌ی وزرای کابینه و جمع زیادی از مقام‌های لشکری و کشوری و هم‌چنین

مشاورین سالخورده‌ی ملک فهد از جمله ابراهیم المنقری، عبدالوهاب عبدالواسع و عبدالعزيز الخویطر که سال‌های متممادی در کنار رهبران عربستان انجام وظیفه نموده‌اند از دید ناظرانی که با جریان‌های داخلی عربستان آشنایی دارند، این مراسم را به یک استقبال با شکوه و تاریخی تبدیل کرده‌بود.

- به لحاظ محتوایی نیز زمینه‌سازی دو کشور در خور توجه و شایسته‌ی یک دیدار تاریخی بود. دو کشور یک ماه قبل از انجام سفر وزرای خارجه در جده، با توافق استثنایی خود به بحران نفتی اخیر که در اثر آن قیمت‌ها به زیر ده دلار سقوط کرده بود، پایان داده و در پی آن با تأثیرگذاشتن بر سایر اعضای اوپک در جریان اجلاس مارس ۱۹۹۹ در هلند به سرعت زمینه‌ی افزایش قیمت نفت را فراهم نمودند، به طوری که در زمان انجام سفر آقای خاتمی قیمت‌ها تا ۵۰ درصد نسبت به یک ماه قبل جهش داشته و به حدود ۱۴/۵ دلار در هر بشکه رسیده‌بود.

اجلاس مشورتی سران شورای همکاری در جده نیز که در تاریخ ۲۱ اردیبهشت ماه ۱۳۷۸ یعنی کمتر از یک هفته قبل از سفر رییس جمهور برگزار شد، یک واقعه‌ی استثنایی و حاوی قوی‌ترین پیام‌های دوستی به ایران از بدو تشکیل این شورا در سال ۱۹۸۱ تلقی می‌شود.

علاوه بر دست‌آوردهای فوق، دو کشور در جریان سفر رییس جمهور جهت سرعت بخشیدن به روند تحولات دوجانبه و افزایش همکاری‌های تجاری اقتصادی و فرهنگی و همچنین استمرار همکاری در اوپک و سازمان کنفرانس اسلامی توافق‌هایی به عمل آوردند که سرفصل‌های این توافق‌ها در بیانیه‌ی مشترکی که در پایان سفر منتشر شد، آمده‌است.^۱

۱. متن بیانیه در پایان قید شده‌است.

افق‌های آینده

گرچه برخی از صاحب‌نظران به دلیل حجم اختلاف‌های دو کشور در گذشته و همچنین تفاوت دیدگاه‌های راهبردی دو طرف راجع به امنیت منطقه با شک و تردید به افق همکاری‌های اخیر نگاه می‌کنند، اما واقعیت‌های دیگری نیز وجود دارد که مبین جدیت دو کشور در ادامه‌ی روند کنونی است.

بسیاری از اختلاف‌های انباشته شده بین دو کشور طی ۲۰ سال اخیر، ناشی از حکمفرما بودن جو بی‌اعتمادی و سوءظن در منطقه بوده‌است. توافق دو کشور در اسفند ماه ۱۳۶۹^۱ برای از سرگیری مناسبات فیما بین که از سال ۱۳۶۶ قطع شده بود، اراده‌ی طرفین را برای پشت سر گذاشتن مشکلات و اختلاف‌ها نشان داد.

از سوی دیگران ایران و عربستان در شرایط عادی هیچ‌گاه تخاصم را در دستور کار یک‌دیگر نداشته‌اند و اصولاً از محدود کشورهای منطقه هستند که نزاع حدودی و ادعای ارضی علیه یک‌دیگر ندارند.^۲

از سال ۱۳۷۰ تا ۱۳۷۶ دو کشور در شرایط جدید منطقه‌یی پس از دو جنگ پرهزینه (جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و جنگ آزادی کویت) به طور محتاطانه روابط خود را ترمیم نمودند. این دوره‌ی شش ساله را باید دوره‌ی آرامش نسبی و محک‌زدن روابط دو کشور دانست که در عین توافق برای از سرگیری مناسبات، اعتماد کافی بین دو کشور به خاطر حجم تشنجات گذشته به وجود نیامده بود.

سپری کردن این دوره بدون تخاصم عمده و همچنین تحولات منطقه‌یی و بین‌المللی

۱. وزرای خارجه‌ی دو کشور در اسفند ماه ۱۳۶۹ طی دیداری در مسقط درخصوص از سرگیری روابط دو کشور و چگونگی برگزاری مراسم حج توافق نمودند و رسماً روابط دو کشور از تاریخ ۱۰ فروردین ۱۳۷۰ از سرگرفته شد و سفارتخانه‌های دو کشور در ریاض و تهران بازگشایی شد.
۲. حدود فلات قاره‌ی دو کشور در سال ۱۳۲۷ از طریق مذاکره مورد توافق قرار گرفت. وزارت امور خارجه کتاب سبز، ۱۳۶۸.

دیگری هم چون بن‌بست مذاکرات صلح خاورمیانه پس از روی کار آمدن حزب لیکود در فلسطین اشغالی، بن‌بست در وضعیت عراق و هزینه‌های سرسام‌آور ناشی از حضور نیروهای بیگانه به بهانه‌ی کنترل صدام، افزایش تشنج بین ترکیه و جهان عرب به خاطر هم‌پیمانی با اسرائیل و هم‌چنین اتخاذ سیاست تشنج‌زدایی و اعتمادسازی از سوی دولت جدید جمهوری اسلامی ایران، در مجموع فضای مثبتی را در جهت همگرایی منطقه‌یی و تجربه‌یی جدید در مناسبات کشورهای عربی خلیج فارس به ویژه عربستان با جمهوری اسلامی ایران ایجاد کرده‌است.

علائق و منافع مشترک متعدد بین دو کشور که در زیر به چند نمونه از آن اشاره می‌شود، این امید را ایجاد می‌کند که روند فعلی مناسبات موقتی نبوده و طرفین منافع و مصالح خود را در ادامه‌ی این روند همکاری جست‌وجو نمایند.

- تجربه‌ی همکاری در چارچوب کنفرانس اسلامی به جای رقابت، نشان داد که دو کشور می‌توانند به جای اصطکاک منافع، توان خود را در جهت اهداف مشترک در جهان اسلام به کار گیرند.

- تجربه‌ی دو جنگ پرهزینه در این منطقه و باقی ماندن تهدید عراق علیه کشورهای عربی همسایه ثابت نمود که استقرار صلح و ثبات در منطقه در گرو همکاری کشورهای منطقه است و توسل به نظام امنیتی خارج از منطقه، نمی‌تواند پاسخ‌نهایی به نیازهای امنیتی باشد.

- همکاری در اوپک پتانسیل تأثیرگذاری دو کشور بر مسایل اقتصادی کلان را یک بار دیگر نمایان ساخت و ثابت نمود که این همکاری می‌تواند متضمن منافع مشترک دو کشور و منطقه باشد.

- برگزاری مراسم حج در آرامش و هماهنگی با مقام‌های سعودی طی سال‌های اخیر تجربه‌ی جدیدی بود که دو کشور از خلال آن دریافتند که بدون تشنج می‌توان با وجود اختلاف‌های مذهبی و فقهی در کنار یک‌دیگر در صلح و صفا زیست. فتاوی رهبران مذهبی

جمهوری اسلامی ایران درخصوص اقامه‌ی نمازهای یومیه به جماعت در حرمین شریفین و توصیه‌های مکرر به حجاج جهت اجتناب از تفرقه دربه وجود آوردن این فضانقش داشته است.

از سوی دیگر نیز شاهدیم که علمای عربستان نیز از سخت‌گیری‌های سال‌های گذشته در مکه‌ی مکرمه و مدینه‌ی منوره علیه حجاج ایرانی دست برداشته و رفتار ملایم‌تری را پیشه کرده‌اند. مجمع کبار علمای عربستان در مورخ ۲۹ ذی‌القعده ۱۴۱۹ تکفیر مسلمانان را نهی کرد. با توجه به این که محافل مذهبی عربستان اکثراً از سلاح تکفیر علیه شیعیان و ایرانی‌ها استفاده می‌کردند، این گونه فتاوی جدید می‌تواند به آرامش فضای مذهبی دو کشور کمک نماید.

نتیجه‌گیری

تحولات منطقه‌ی و بین‌المللی سه ساله‌ی اخیر و هم‌زمان با آن انتخابات دوم خرداد ماه ۱۳۷۶ و اتخاذ سیاست تشنج‌زدایی و اعتمادسازی از سوی دولت جدید جمهوری اسلامی ایران موجبات ارتقای جایگاه منطقه‌ی و بین‌المللی کشورمان را فراهم کرده‌است. سرعت تحولات دوجانبه با عربستان در طول تاریخ ۷۰ ساله‌ی روابط دو کشور بی‌سابقه بوده و علاوه بر مسایل دوجانبه، دامنه‌ی آن به مسایل منطقه‌ی و بین‌المللی و نفت نیز کشیده شده‌است. سرعت و تنوع زمینه‌های همکاری‌های دو کشور طی دو سال گذشته به حدی بوده‌است که به سختی می‌توان این تحولات را ناشی از یک سیاست موقت و برای دوره‌ی معین دانست. در پرتو تحولات ایجاد شده بین ایران و عربستان این امید ایجاد شده که نه تنها دو کشور با پایان دادن به دوره‌ی تشنج و سردی روابط، وارد مرحله‌ی جدیدی از همکاری‌ها گردیده بلکه به تبع آن، روابط کشورهای عربی خلیج فارس و جهان عرب با جمهوری اسلامی ایران ترمیم شده و افق‌های جدیدی فراوی ایرانی‌ها و اعراب قرار گیرد.

بیانیه‌ی مشترک بین جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی عربستان سعودی،

نظر به روابط برادرانه و مودت اسلامی موجود بین جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی عربستان سعودی و در راستای تمایل به تقویت و تعمیق روابط دو کشور، جناب آقای سیدمحمد خاتمی رییس جمهوری اسلامی ایران در پاسخ به دعوت خادم‌الحرمین‌الشریفین، ملک فهد بن عبدالعزیز، پادشاه عربستان سعودی، از تاریخ ۲۵-۲۹ اردیبهشت ۱۳۷۸ هجری شمسی برابر با ۱۵-۱۹ ماه می سال ۱۹۹۹ میلادی از پادشاهی عربستان سعودی دیدار رسمی به عمل آورده و مورد استقبال گرم که نشانه‌ی روابط برادرانه و دوستانه‌ی دو کشور می‌باشد، قرار گرفتند.

در این دیدار بین عالی جناب رییس جمهور اسلامی ایران و پادشاه عربستان سعودی مذاکراتی صورت گرفت که طی آن طرفین در جوی آکنده از اعتماد متقابل و روحیه‌ی برادری و تفاهم، به تبادل نظر پرداخته و درخصوص روابط دوجانبه، اوضاع منطقه و مسایل اسلامی و بین‌المللی گفت‌وگو نمودند و از رشد قابل توجه روابط در زمینه‌های سیاسی، امنیتی، اقتصادی و فرهنگی ابراز خرسندی کرده و تمایل خود را جهت تداوم گسترش همکاری‌های فیما بین به منظور تحقق منافع دو کشور و دو ملت اعلام داشتند.

طرفین، کشورهای اسلامی را به همکاری هرچه بیشتر فیما بین، براساس برادری اسلامی و تلاش برای حمایت از اصل همبستگی اسلامی با به کارگیری کلیه‌ی امکاناتی که می‌تواند به تحقق این اهداف کمک کند و منافع مشترک امت اسلامی را جامه‌ی عمل بپوشاند، فراخوانده و بر عزم خود برای تلاش مشترک جهت تعمیق این همبستگی و نقش سازمان کنفرانس اسلامی در صحنه‌ی بین‌المللی تأکید نمودند.

طرفین ضمن بررسی اوضاع جاری منطقه، گسترش حاصله در روابط جمهوری اسلامی ایران با کشورهای مذکور را مورد توجه قرار داده و اهمیت تقویت مناسبات ویژه فیما بین که الهام گرفته از پیوندهای دینی و میراث مشترک، براساس حسن همجواری، عدم

مداخله در امور داخلی یک‌دیگر، احترام به حق حاکمیت ملی، استقلال و همزیستی مسالمت‌آمیز استوار می‌باشد را مورد تأکید و همچنین خواستار تحکیم روابط حسنه بین همسایگان به منظور خدمت به منافع مشترک و تثبیت صلح و امنیت دایمی در منطقه با هم‌دیگر شده و لزوم حل هرگونه سوء تفاهم و اختلاف بین هریک از کشورهای منطقه را در چارچوب گفت‌وگوی مستقیم و مفاهمه به طور دوستانه و با رعایت منافع مشترک مورد عنایت قرار دادند.

طرف سعودی از سیاست عالی جناب سید محمد خاتمی - رئیس جمهوری اسلامی ایران - برای بهبود روابط با کشورهای شورای همکاری و افزایش تماس‌ها و رفت و آمدهای دوجانبه تقدیر وافر نمود و طرفین اظهار خوشبینی نمودند که این دیدارها و ملاقات‌های رسمی به نتایج مثبتی در جهت تحکیم اعتماد متقابل منجر گردد.

دو طرف بر ضرورت حفظ استقلال، حاکمیت و تمامیت ارضی عراق تأکید نموده و معتقدند که تصمیم‌گیری درباره‌ی امور داخلی این کشور تنها بر عهده‌ی مردم عراق بوده و ضمن اعلام همبستگی با ملت برادر عراق به خاطر مشقت‌هایی که متحمل می‌گردد، بر عزم خود برای ادامه‌ی تلاش جهت رفع تضییقات از مردم عراق تأکید کردند و این کشور را به پذیرش اراده‌ی مشروع بین‌المللی فراخوانده و بر ضرورت اجرای همه‌ی قطعنامه‌های شورای امنیت توسط این کشور تأکید نمودند.

طرفین ضمن محکوم نمودن اقدام‌های رژیم صهیونیستی مبنی بر اعمال زور و سیاست سرکوب که مغایر با تمامی اصول و مقررات بین‌المللی می‌باشد، بر ضرورت خاتمه‌دادن به اشغال همه‌ی سرزمین‌های اشغالی فلسطین توسط این رژیم و فراهم کردن زمینه برای ملت فلسطین جهت احقاق حق خود در برپایی دولت مستقل به پایتختی قدس شریف تأکید نمودند. دو کشور، سیاست‌های رژیم صهیونیستی و اقدام‌های انجام شده در جهت یهودی‌سازی قدس شریف و از بین بردن هویت اسلامی - فلسطینی آن را محکوم کرده و

خواستار مقابله‌ی قاطعانه‌ی جامعه‌ی بین‌المللی با این سیاست‌ها گردیدند. دو طرف موضع ثابت جمهوری عربی سوریه مبنی بر پایان بخشیدن به اشغال جولان توسط رژیم صهیونیستی را مورد حمایت قرار داده و پشتیبانی خود را از مقاومت لبنان علیه اشغالگری آن رژیم اعلام نموده و ضمن محکوم کردن تهاجمات و تهدیدات و بمباران‌های پی‌درپی علیه غیرنظامی‌ها، این اقدام‌های تجاوزکارانه را دلیل اصلی افزایش تشنج و ناامنی در منطقه قلمداد و بر لزوم خاتمه دادن بی‌قید و شرط به اشغال جنوب لبنان براساس قطعنامه‌ی ۴۲۵ شورای امنیت تأکید نمودند.

طرفین بر اهمیت منع گسترش انواع سلاح‌های کشتار جمعی تأکید نموده و کشورهایی را که به معاهدات منع گسترش سلاح‌های هسته‌یی و ممنوعیت کامل آزمایش‌های هسته‌یی نپیوسته‌اند را به انضمام سریع به این معاهدات فراخواندند. دو طرف ضمن حمایت از عاری شدن منطقه‌ی خاورمیانه از سلاح‌های کشتار جمعی از جمله سلاح‌های هسته‌یی اعتقاد کامل دارند که سیاست رژیم صهیونیستی مبتنی بر تولید و انباشت انواع سلاح‌های کشتار جمعی و مخالفت با قوانین و معاهدات بین‌المللی تهدیدی واقعی و جدی برای صلح و امنیت در منطقه به شمار می‌آید.

طرفین ضمن اظهار نگرانی شدید نسبت به اوضاع کوزوو اقدام‌های وحشیانه و پاکسازی نژادی کینه‌توزانه‌ی نیروهای صرب در حق مسلمانان کوزوو را محکوم نموده و از هرگونه تلاش بین‌المللی به هدف دست‌یابی به یک راه حل عادلانه برای این قضیه حمایت می‌کنند. هم‌چنین کوشش‌های گروه تماس اسلامی در این خصوص را ستوده و تأکید کردند که هرگونه راه حلی برای مشکل کوزوو، باید براساس عقب‌نشینی نیروهای صرب و جایگزینی آنها با نیروهای بین‌المللی و بازگشت آوارگان استوار باشد. طرفین از جامعه‌ی بین‌المللی خواستار محاکمه‌ی عادلانه‌ی مسببین کشتار و پاکسازی نژادی و جنایات ضدانسانی گردیدند. طرفین با اظهار نگرانی از اوضاع افغانستان، بر ضرورت حفظ استقلال و حاکمیت و

تمامیت ارضی این کشور و لزوم تحقق ثبات و صلح مبتنی بر مصالحه‌ی ملی در سطحی فراگیر تأکید کرده و تلاش‌های سازمان ملل و نماینده‌ی ویژه‌ی آن در امور افغانستان را مورد تأیید قرار دادند.

دو کشور تمامی اشکال تروریسم را با هر منشأی که باشد به شدت محکوم نموده و براین باورند که مقابله با تروریسم، اقدام بین‌المللی یکسان زیر نظر سازمان ملل را می‌طلبد. طرفین ضمن بررسی اوضاع فعلی بازار نفت، از تصمیم اخیر اوپک در اجلاس مارس ۱۹۹۹ میلادی جهت بهبود قیمت نفت ابراز خرسندی نموده، بر پای‌بندی و تلاش جدی خود در کنار سایر اعضا برای تداوم اجرای توافق‌ها به منظور حفظ دست‌آوردهای حاصله تأکید نموده و همچنین عزم خود را برای تداوم همکاری جهت اقدام مشترک با سایر کشورهای صادرکننده نفت به منظور تضمین ثبات و رشد بازار نفت به نحوی که منافع تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان را تأمین نماید، اعلام داشتند.

طرفین با بررسی اقدام‌های به عمل آمده در راستای گسترش مناسبات اقتصادی و بازرگانی بر عزم خود جهت فعال‌تر ساختن همکاری‌های تجاری فی‌مابین تأکید و خواستار ادامه‌ی فعالیت کمیسیون مشترک به هدف تقویت و حمایت از این همکاری‌ها و برطرف نمودن موانع موجود بر سر راه افزایش مبادلات تجاری و سرمایه‌گذاری در همه‌ی زمینه‌ها گردیدند.

دو طرف تأکید نمودند، بررسی زمینه‌ها و ابزارهای گسترش و تسهیل روابط اقتصادی و فرهنگی فی‌مابین مورد تشویق و حمایت قرار گیرد.

جناب آقای سیدمحمد خاتمی رئیس‌جمهوری اسلامی ایران از خادم‌الحرمین الشرفین ملک فهد بن عبدالعزیز و الاحضرت شاهزاده عبدالله بن عبدالعزیز ولیعهد، نایب رئیس شورای وزیران و ریس گارد ملی و دولت و ملت پادشاهی عربستان سعودی به خاطر حسن استقبال و میهمان نوازی گرمی که از ایشان و هیأت همراه به عمل آمد، تقدیر و تشکر

نموده و از خادم‌الحرمین الشریفین ملک فهد بن عبدالعزیز برای دیدار از جمهوری اسلامی ایران دعوت به عمل آوردند که ایشان ضمن قبول این دعوت مراتب تشکر و تقدیر خود را اعلام نمود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی